

Den norske kirkes diakoni

Av domprost Andreas Grasmø.

Diakonien — kristen nestekjærlig tjeneste — er like så gammel som kristendommen selv. Kristus har vist hva diakoni er, og han kaller den kristne menighet til et liv i nestekjærlig tjeneste.

Hvor kirke og menighet lever i troen på Kristus — der lever også diakonien.

Diakonien vil fortsette, uansett hvor meget samfunnet bygger ut sitt helse- og sosialvesen. Skal kirke og menighet være tro mot Kristus og hans evangelium, må den, uansett skiftende ytre forhold, alltid leve ut sin tro som tro virksom i kjærlighet.

Etter hvert som samfunnet selv bygger ut sin innsats i helse- og sosialsektoren, synes det i dag å ha mindre syn for kirkens diakoni og for frivillig innsats i det hele tatt. Dette kan ikke stanse diakonien. Kirke og menighet må finne sin vei for kristen nestekjærlig tjeneste i enhver samfunnssituasjon.

Det samfunnet ikke alltid er klar over, er at det alltid vil være behov for diakoni som uttrykk for at vi trenger hverandre i rent personlige mellommenneskelige forhold. Ikke alt kan reguleres i lover og trygder — og diakonien må alltid leve videre også for å understreke vårt ansvar og oppgaver for hverandre.

I en så kort artikkel om Den norske kirkes diakoni er det ikke plass til historikk og lengre prinsipielle vurderinger. Her må vi innskrenke oss til et par hovedtrekk og linjer for det videre arbeid.

Diakonien i tall/plass i kirkeorganismen.

I en oversikt som ble gitt for et par år siden, viste det seg at diakonien i tall representerer ca. 2000 institusjoner av forskjellige slag med ca. 6.600 klientplasser.

Den diakonale virksomhet i og utenfor institusjonene teller da nærmere 4000 fast ansatte.

I 1971 kostet diakonien over 250 mill. kroner.

En har da begrenset seg til den organiserte diakoni i Den norske kirke innenfor landets grenser. I oversikten er også tatt med enkelte organisasjoner som ikke bare faller innenfor rammen av Den norske kirke.

Tallene sier intet om den frivillige innsats på hele diakoniplanet. Det sier seg selv at denne må være betydelig, når en f.eks. tenker på all den eldreomsorg som drives rundt omkring i landets menigheter gjennom diakonater/menighetspleier og på annen måte.

For å få et enda klarere inntrykk av diakoniens stilling innenfor Den norske kirke vil det være

nødvendig å anføre hvordan diakonien er plassert i selve kirkeorganismen:

Som et fast utvalg for Bispedømmerådene Fellesråd/Kirkerådet har Diakoniråd for Den norske kirke denne sammensetning: 5 representanter for det frivillige diakoniarbeid i menighetene fordelt bispedømmevis, 2 representanter for diakoninstitusjonene, 2 representanter fra diakoniarbeidernes organisasjoner, 1 representant for Kirkens Nødhjelp, 1 representant for Kirkens Familierådgivning, 1 representant sammen for de kristelige organisasjoner som ønsker å være representert i Diakonirådet.

Bredden i Diakonirådets arbeid er også antydning i rådets utvalg og komiteer: Faste utvalg: Narkotikautvalg, utvalg for arbeid blant hørselsvekkede, utvalg for ungdomsdiakoni, sentralutvalg for menighetsbarnehager. Arbeidskomiteer: Komite for utredning om frivillige sosialarbeidere, forskningsprosjekt om diakoni, arbeidsgruppe for tilrettelegging av klokkestillinger som diakonistillinger etter Kirkerådets opplegg.

Hvert bispedømmeråd har sitt diakoniuvalg som planmessig arbeider på å bygge ut diakonien innen alle menigheter i bispedømmet.

I løpet av 1975 vil alle bispedømmer ha fått sin diakonikonsulent.

Det har vært snakket meget om at diakonien burde ha større breddevirkning. Ser en diakoninnsatsen i landsmållestøkk, viser den imidlertid at en i denne kristne nestekjærlige tjeneste er gått inn på utrolig mange områder innenfor helse- og sosialomsorg. Diakonien spenner over åndssvake- og epileptikeromsorgen, eldreomsorgen, alkoholistsorg, hjemmesykepleien, familierådgivning, døveomsorg o.s.v.

Svært mye av de diakonale ressurser er plassert i institusjoner. Noen sier at diakonien i Norge bor i bygninger — og bygninger er ikke lette å flytte. »Så lenge de dominerer bildet, gir de diakonien liten bevegelighet og fleksibilitet.«

Det vi trenger innen diakonien totalt i Norge i årene framover, er først og sist en planmessig opptrapping av diakonien på menighetsplanet og en systematisk rekruttering av frivillige krefter til innsats på lokalplanet, ikke minst i den oppsøkende virksomhet. Dette må gå hånd i hånd med en videre utbygging av diakonale stillinger og et konstant arbeid gjennom forkynnelsen og på annen måte, for å gjøre diakonien til en hjertesak for hele menigheten.

Diakonien må bli en funksjon av troen i alle våre menigheter.

Diakoni er en menighetsfunksjon.

Til alle tider er det nødvendig å understreke dette. Som evangeliet er gitt menigheten og bygger denne, så er diakonien også gitt menigheten for å formidle Guds kjærlighet gjennom menigheten til vår neste.

Vi er kalt til å drive misjon og diakoni — og dette er to sider av samme sak.

Diakonien skal leve og utvikles innen menighetens fellesskap. Dette innebærer også at vår neste skal innbys til å finne sin plass i dette fellesskapet. — Den troende menighet har et ansvar og en oppgave overfor alle døpte innenfor den geografiske menighet. Det gjelder tjenesten til ånd, sjel og legeme.

Dette innebærer igjen at diakoniarbeidere både yrkesmessig og frivillige, finner sin plass i den kristne menighets fellesskap.

Det betyr også at menigheten kjenner et totalt ansvar både for sine diakoniarbeidere på den ene side, og for alle døpte innenfor den geografiske menighet på den annen side.

Der hvor funksjonshemninger danner barrierer, skal den kristne menighet være den første til å understreke at alle uansett handicap skal, om de ønsker det, finne sin plass i menigheten. De må bli møtt med all den hjelp og forståelse som er nødvendig for å bane vei inn i det kristne fellesskapet.

I tiden som kommer vil det være av den største viktighet at diakoniarbeiderne både lokalt og på bispedømmeplan samarbeider på å få enhver menighet til å fungere som diakonimenighet.

Her blir det tale om å sveise diakonater/menighetspleier sammen innen hvert bispedømme og i landsmålestokk, med sikte på å inspirere, gi råd, planlegge og kurse for stadig nye oppgaver.

Diakonien må bygges inn i helhetsplanleggingen i menigheten lokalt og på bispedømmeplan, samtidig som vi finner veier til opplæring av frivillige sosialarbeidere i langt større målestokk enn hittil.

Diakoni og sosialomsorg.

Uten å kunne gå inn på prinsipielle vurderinger i denne forbindelse, vil en her bare presisere at diakoni og sosial omsorg ikke er motsatte størrelser. Den komiteen som Kirkedepartementet har nedsatt omkring saken, vil måtte bruke atskillig tid på å oppklare misforståelser, samtidig som diakonien i henhold til Lov om Den norske kirkes ordning må gis arbeidsmuligheter til å fylle sin oppgave etter Guds eget ord.

Naturligvis må vi gå inn i et planmessig samarbeid med samfunnets helse- og sosialvesen over alt hvor dette kan legge seg til rette.

På den annen side må diakonien til enhver tid kjenne seg helt fri til å øve sin nestekjærlige tjeneste over alt hvor det er behov for den.

Vi må aldri komme i den situasjon innen Den norske kirke at vi ikke kan øve diakoni, fordi samfunnet ikke ønsker å gi plass for den eller stiller seg uforstående overfor den. Vi må heller ikke bli så avhengige av offentlige midler til diakoni — at slike midler til enhver tid bestemmer bredden av vår diakoni.

Forebyggende diakoni — global diakoni.

Overskriften er valgt for å markere forskjellige sider ved diakonien i utstrekning.

Vi blir mer og mer klar over at samfunnsutviklingen i seg selv kan skape sosiale problemer.

Diakonien må derfor også påpeke urettferdigheter og skjevheter i samfunnet og øve en kritisk analyse av utviklingen over alt hvor dette er nødvendig.

Dette er et vanskelig felt — men de fritar oss ikke for et klart ansvar med hensyn til forebyggende diakoni:

På den annen side betyr ikke dette at diakonien fra kirkens side engasjerer seg partipolitisk. Å fremme politiske programmer må skje på det politiske plan og ved hjelp av de politiske lover som bestemmer den offentlige sosialsektor. En annen dimensjon for diakonien er dens globale karakter.

Som Kristi frelse og kjærlighet gjelder alle mennesker til alle tider — så kan ikke diakonien begrense seg til enkelte land og folk.

Som misjonsbefalingen trekker linjer like til verdens ende — så må diakonien følge i de samme spor.

Kristosentrisk diakoni.

Selvfølgelig er diakonien kristosentrisk. Den har sin basis i Kristi frelsergjerning og hviler i det dobbelte kjærlighetsbud: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte — og din neste som deg selv.»

Hvor diakonien ikke springer ut av menighetens levende tro, der visner den bort i død organisasjon og mister hele sin spennkraft, fantasividde og tålmodige og glade utholdenhet under skiftende tider og forhold.

Kirke og menighet trenger åndskraft i sin diakoni, så vi alltid regner med Kristi velsignelse over diakonien, og alltid er villig til å gå så langt i tjenesten som Herren går.

Diakonien innen vår kirke og våre menigheter må være «den annen mils diakoni».

Diakoni er å vandre gjennom denne verden med Guds kjærlighet — med Kristus på vår høyre side og vår neste på den venstre.

Fullkomment sett skal diakonien formidle Kristusdimensjonen med hele det glade budskap til ånd, sjel og legeme inn i alle tjeneste- og samfunnssammenhenger.

Forts. side 248.

Fra det 11. århundre var offergavene gjerne penger, slik skikken senere stort sett har vært i alle kirkesamfunn.

Men dette var egentlig ikke noe nytt. Allerede Paulus organiserte en pengeinnsamling til urmenigheten i Jerusalem. Og her merker vi oss følgende:

- 1) Det er på søndagen, Herrens oppstandelsesdag og gudstjenestedagen, at hver enkelt skal legge til side så mye som han er i stand til (1. Kor. 16,1-2).
- 2) Denne tjeneste, denne «diakonia», er i seg selv en gudstjeneste, den er «leiturgia» (2. Kor. 9,12).
- 3) Den ytre gave, pengene, er et symbol på og et uttrykk for at vedkommende først har gitt seg selv til Gud (2. Kor. 8,5).
- 4) Denne overgivelse til Gud og gaven til tren- gende brødre og søstre grunner seg på Kristi selvhengivelse for oss (2. Kor. 8,9).

* * *

Også i vår norske kirke etter reformasjonen fortsatte de to linjer fra den gamle kirkes tid:

- 1) *Frembæringen* av gavene til alteret, dit menigheten gikk fram og la sine gaver. Denne skikk var gjerne begrenset til de store høytider og til andre spesielle dager og anledninger — slik skikken fremdeles lever i vår kirke.
- 2) Som innsamling (i poser, bøsser o.l.) mens menigheten satt i kirkebenkene. Dette var den vanlige form for ofring, og pengene gikk mest til menighetens fattige og trengende. Imidlertid bestemte de gamle Alterbøker at innsamlingen skulle foregå under prekenen (da flest var til stede!), med den følge at mange fant at innsamlingen ofte virket forstyrrende. Og under påvirkning fra opplysningstidens syn på gudstjenesten som noe meget «åndelig og høytidlig» ble innsamlingen i kirkebenkene avskaffet ved en lov av 1845 og erstattet av «kirkebøssene ved utgangen» — slik det siden har funksjonert hos oss.

Men også i denne form: løsrevet fra og utenfor selve liturgien, har innsamlingen teologisk sett samme innhold og betydning som den Paulus skriver om særlig i 2. brev til menigheten i Korint, og som er omtalt ovenfor.

* * *

Ut fra tankene i denne artikkel og i anledning 60-årsjubileet for Det Norske Diakonforbund vil

jeg som avslutning fremsette følgende ønskemål for vår kirke:

- 1) at diakonene og kateketene må få bestemte liturgiske funksjoner ved (nattverd)gudstjenesten — som *deres* spesielle «leiturgia».
- 2) at det diakonale aspekt på vår gudstjeneste og menighetssamlinger må bli mer levende blant oss,
- 3) at vi alle må se hele vårt liv under tjenestens synspunkt: på søndagen i «gudstjenesten», på hverdagene «i Guds tjeneste» — og alltid «i Ham», som er Kirkens egentlige Liturg og Diakon: Jesus Kristus.

DEN NORSKE KIRKES DIAKONI.

Forts. fra side 237.

Diakonien er den vertikale evighets- og kjærlighetsdimensjon som formidles videre på det horisontale plan til alle som trenger det.

Vi tjener rett når vi tjener Gud rett. — Eller sagt på en annen måte: Som Kristi kjærlighet er retningsbestemt innad mot treenigheten og utad mot hvert menneske, er vår diakoni retningsbestemt oppad mot Gud (leiturgia) og utad mot nesten (diakonia).

Med dette gratulerer jeg Det Norske Diakonforbund med 60-års jubileet og ønsker lykke til videre med stor og frimodig innsats.

Andreas Grasmo

DIAKONFORBUNDET I DAG.

Forts. fra side 235.

Det er etter min mening mulig å si i dag at vi står ved terskelsen til målet. Målet er evangeliet i fulltonende funksjon i alle menigheter i kirken. Det kristne menneskesyn har igjen fått sin rettmessige plass uten noen differensiering av verdien i ånd og legeme. Mennesket er en enhet som menigheten skal innlemme i seg og ta hånd om og ansvar for. I denne sammenheng skal vi ta ansvar for all menneskelig nød.

At tidene kan bli trange og at det kan bli vanskelig å gi avkall på det tradisjonelle, skal ikke benektes. Men dette gjør vi vel gjerne hvis vi ser og tror at diakonien igjen er tilbake der den den sprang ut fra? Dette er kjernes spørsmålet for Diakonforbundet i dag.

Kjell-Henrik Henriksen